26/03/2025
ESMA35-1872330276-2031

Richtsnoeren

betreffende bepaalde aspecten van de geschiktheidsvereisten en van het formaat van het periodieke overzicht van portefeuillebeheeractiviteiten uit hoofde van de verordening betreffende cryptoactivamarkten (MiCA)

Inhoudsopgave

1 Toepassingsgebied 5

2 Wettelijke verwijzingen, afkortingen en definities 6

2.1 Wetgeving waarnaar wordt verwezen 6

2.2 Afkortingen 6

2.3 Definities 6

3 Doel 8

4 Naleving en kennisgevingsverplichtingen 9

4.1 Status van de richtsnoeren 9

4.2 Kennisgevingsverplichtingen 9

5 Richtsnoeren met betrekking tot bepaalde aspecten van de geschiktheidsvereisten uit hoofde van MiCA. 10

5.1 Informatie aan cliënten over het doel en de reikwijdte van de geschiktheidsbeoordeling (richtsnoer 1) 10

5.2 Regelingen die nodig zijn om cliënten te begrijpen (richtsnoer 2) 12

5.3 Omvang en diepgang van de bij cliënten in te winnen informatie (evenredigheid) (richtsnoer 3) 15

5.4 Betrouwbaarheid van de informatie van cliënten (richtsnoer 4) 19

5.5 Actualiseren van de informatie van cliënten (richtsnoer 5) 22

5.6 Informatie van cliënten bij rechtspersonen of groepen (richtsnoer 6) 24

5.7 Regelingen die nodig zijn om cryptoactiva te begrijpen (richtsnoer 7); 26

5.8 Regelingen die nodig zijn om de geschiktheid van cryptoactiva of cryptoactivadiensten te waarborgen (richtsnoer 8); 27

5.9 Kosten en complexiteit van gelijkwaardige producten (richtsnoer 9) 30

5.10 Kosten en baten van het overstappen op andere beleggingen (richtsnoer 10) 32

5.11 Kwalificaties van medewerkers (richtsnoer 11) 34

6 Richtsnoeren voor het formaat van het periodieke overzicht van het beheer van cryptoactivaportefeuilles 35

6.1 Duurzame drager (richtsnoer 1) 35

6.2 Toegang tot een online systeem (richtsnoer 2) 35
6.3 Inhoud van het periodieke overzicht (richtsnoer 3) 36

1 Toepassingsgebied

Wie?

1. Deze richtsnoeren zijn van toepassing op bevoegde autoriteiten en aanbieders van cryptoactivadiensten, zoals gedefinieerd in artikel 3, lid 1, punt 15, van de MiCA, wanneer zij, voor zover relevant, advies over cryptoactiva verlenen of cryptoactivaportefeuilles beheren.

Wat?

2. Deze richtsnoeren gelden voor:

   (i) de geschiktheidsvereisten uit hoofde van artikel 81, lid 1, 7, 8, 10, 11 en 12 van de MiCA-verordening, en

   (ii) de vereisten die van toepassing zijn op het formaat van het periodieke overzicht dat dient te worden verstrekt door aanbieders van cryptoactivadiensten die cryptoactivaportefeuilles beheren, overeenkomstig artikel 81, lid 14, van de MiCA-verordening.

Wanneer?

3. Deze richtsnoeren worden van kracht 60 kalenderdagen na publicatie ervan op de website van ESMA in alle officiële talen van de EU.

2 Wettelijke verwijzingen, afkortingen en definities

2.1 Wetgeving waarnaar wordt verwezen

ESMA-verordening	Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/77/EG van de Commissie[1].
MiCA	Verordening (EU) 2023/1114 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2023 betreffende cryptoactivamarkten en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1093/2010 en (EU) nr. 1095/2010 en Richtlijnen 2013/36/EU en (EU) 2019/1937[2]

2.2 Afkortingen

ESFS	Europees Systeem voor financieel toezicht
ESMA	Europese Autoriteit voor effecten en markten
EU	Europese Unie

2.3 Definities

Geschiktheidsbeoordeling	het gehele proces waarbij informatie over een cliënt wordt ingewonnen en vervolgens door de aanbieder van cryptoactivadiensten wordt beoordeeld of een bepaald cryptoactivum geschikt is voor de desbetreffende cliënt, mede op grond van de grondige kennis van de aanbieder van cryptoactivadiensten van de cryptoactiva die hij kan aanbevelen of waarin hij namens de cliënt kan beleggen.
Roboadvies	het verlenen van advies over cryptoactiva of het beheren van cryptoactivaportefeuilles wanneer dit geheel of gedeeltelijk plaatsvindt door middel van een geautomatiseerd of

[1] PB L 331 van 15.12.2010, blz. 84.
[2] PB L 150 van 9.6.2023, blz. 40.

semigeautomatiseerd systeem dat met de cliënt in contact staat.

3 Doel

4. Deze richtsnoeren zijn gebaseerd op artikel 81, lid 15, van de MiCA-verordening en artikel 16, lid 1, van de ESMA-verordening. Deze richtsnoeren hebben ten doel consistente, efficiënte en doelmatige toezichtpraktijken binnen het ESFS tot stand te brengen en de gemeenschappelijke, uniforme en consistente toepassing van de bepalingen in artikel 81, lid 1, 7, 8, 10, 11, 12 en 14, van de MiCA-verordening te verzekeren.

5. Met name hebben zij ten doel een grotere convergentie te bevorderen bij de toepassing van en de aanpak van het toezicht op de in de MiCA-verordening bepaalde geschiktheidsvereisten en de vereisten voor het formaat van het periodieke overzicht dat dient te worden verstrekt door aanbieders van cryptoactivadiensten die cryptoactivaportefeuilles beheren.

6. Door een aantal belangrijke kwesties als beschreven in onderstaande richtsnoeren in kaart te brengen en er aldus toe bij te dragen dat aanbieders van cryptoactivadiensten aan de reguleringsnormen voldoen, verwacht ESMA een overeenkomstige verbetering van de bescherming van beleggers.

4 Naleving en kennisgevingsverplichtingen

4.1 Status van de richtsnoeren

7. Volgens artikel 16, lid 3, van de ESMA-verordening moeten bevoegde autoriteiten en financiële marktpartijen zich tot het uiterste inspannen om aan deze richtsnoeren te voldoen.

8. Bevoegde autoriteiten waarvoor deze richtsnoeren gelden, dienen deze na te leven door ze voor zover van toepassing op te nemen in hun nationale wettelijke en/of toezichtkaders, ook wanneer bepaalde richtsnoeren in de eerste plaats gericht zijn tot financiële marktpartijen. In dit geval dienen de bevoegde autoriteiten er door middel van hun toezicht voor te zorgen dat financiële marktpartijen de richtsnoeren naleven.

4.2 Kennisgevingsverplichtingen

9. Binnen twee maanden na de datum van bekendmaking van de richtsnoeren op de website van ESMA in alle officiële talen van de EU moeten de bevoegde autoriteiten waarvoor deze richtsnoeren gelden, ESMA ervan in kennis stellen of zij i) voldoen, ii) niet voldoen, maar voornemens zijn te voldoen, of iii) niet voldoen en niet voornemens zijn te voldoen aan de richtsnoeren.

10. In geval van niet-naleving moeten de bevoegde autoriteiten ESMA ook binnen twee maanden na de datum van bekendmaking van de richtsnoeren op de website van ESMA in alle officiële talen van de EU in kennis stellen van de redenen waarom zij niet aan de richtsnoeren voldoen.

11. Een formulier voor de kennisgevingen is beschikbaar op de website van ESMA. Het ingevulde model moet aan ESMA worden toegezonden.

12. Financiële marktpartijen zijn niet verplicht om te melden of zij aan deze richtsnoeren voldoen.

5 Richtsnoeren met betrekking tot bepaalde aspecten van de geschiktheidsvereisten uit hoofde van MiCA.

5.1 Informatie aan cliënten over het doel en de reikwijdte van de geschiktheidsbeoordeling (richtsnoer 1)

Relevante wetgeving: Artikel 66, lid 1 en 2, en artikel 81, lid 1, 8, 10 en 11, van de MiCA-verordening.

13. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen cliënten duidelijk en helder mede te delen dat de geschiktheidsbeoordeling plaatsvindt en bedoeld is om de aanbieder van cryptoactivadiensten in staat te stellen zo veel als mogelijk in het beste belang van de cliënt te handelen. Hierbij moet duidelijk worden uitgelegd dat het de verantwoordelijkheid van de aanbieder van cryptoactivadiensten is om de beoordeling uit te voeren, zodat cliënten begrijpen (i) waarom hen wordt gevraagd bepaalde informatie te verstrekken, (ii) hoe belangrijk het is dat deze informatie actueel, correct en volledig is en (iii) dat de aanbieder van cryptoactivadiensten zonder deze informatie geen cryptoactivadiensten of cryptoactiva zal aanbevelen, noch een cryptoactivaportefeuille zal gaan beheren. Deze informatie mag in een gestandaardiseerde vorm worden verstrekt.

14. De informatie over de geschiktheidsbeoordeling dient cliënten meer inzicht te geven in het doel van de vereisten. Dit dient hen ertoe te bewegen om actuele, correcte en toereikende informatie te verstrekken over hun kennis, ervaring, beleggingsdoelstellingen (waaronder de risicotolerantie) en financiële situatie (waaronder het vermogen om verliezen te dragen). Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen hun cliënten duidelijk aan te geven dat het belangrijk is om volledige en juiste informatie in te winnen, zodat de aanbieder van cryptoactivadiensten de cliënt geschikte cryptoactiva of cryptoactivadiensten kan aanraden. Zonder deze informatie kunnen aanbieders van cryptoactivadiensten geen advies verstrekken over cryptoactiva en geen cryptoactivaportefeuilles beheren.

15. De aanbieders van cryptoactivadiensten bepalen zelf hoe zij hun cliënten van de geschiktheidsbeoordeling op de hoogte stellen. Dat dienen zij echter wel zodanig te doen dat achteraf kan worden gecontroleerd of de informatie is verstrekt.

16. Aanbieders van cryptoactivadiensten mogen niet dubbelzinnig zijn of verwarring scheppen over hun verantwoordelijkheden in het proces wanneer zij de geschiktheid van cryptoactivadiensten of cryptoactiva beoordelen. Aanbieders van cryptoactivadiensten mogen niet de indruk wekken of verklaren dat de cliënt beslist over de geschiktheid van een belegging of de dienst, of dat de cliënt vaststelt welke cryptoactiva of cryptoactivadiensten bij diens risicoprofiel passen. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen bijvoorbeeld de cliënt niet aan te geven dat een bepaald cryptoactivum door de cliënt als geschikt instrument is gekozen, of de cliënt te verplichten om te bevestigen dat een cryptoactivum of cryptoactivadienst geschikt is.

17. Afwijzingen van aansprakelijkheid (of soortgelijke verklaringen) die zijn bedoeld om de aansprakelijkheid van de aanbieder van cryptoactivadiensten voor de geschiktheidsbeoordeling te beperken, zouden op geen enkele manier van invloed mogen zijn op de beschrijving van de diensten die in de praktijk voor cliënten worden verleend noch op de beoordeling van de naleving door de aanbieder van cryptoactivadiensten van de desbetreffende vereisten. Zo dienen aanbieders van cryptoactivadiensten bij het inwinnen van de voor een geschiktheidsbeoordeling benodigde informatie over cliënten (waaronder hun beleggingshorizon of informatie over risicotolerantie) niet te beweren dat zij de geschiktheid niet beoordelen.

18. Om te voorkomen dat cliënten door roboadviesdiensten verleende cryptoactivadiensten niet volledig begrijpen, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten cliënten naast de andere verplichte informatie ook de volgende informatie te verstrekken:

- een bijzonder duidelijke uitleg over de exacte mate en omvang van de menselijke betrokkenheid en over de vraag of en hoe de cliënt om contact met een “echte” medewerker kan vragen;
- een toelichting waaruit blijkt dat de door cliënten gegeven antwoorden rechtstreeks van invloed zijn op de bepaling van de geschiktheid van de investeringsbeslissingen die worden aanbevolen of namens hen worden genomen;
- een beschrijving van de informatiebronnen die ten grondslag hebben gelegen aan een beleggingsadvies of aan een dienst voor portefeuillebeheer (als bijvoorbeeld een online vragenlijst wordt gebruikt, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten uit te leggen dat de beantwoording van die vragenlijst mogelijk de enige grond voor het roboadvies is, of dat de aanbieder van cryptoactivadiensten toegang heeft tot andere cliëntinformatie of -accounts);
- informatie over de manier en het moment waarop in de informatie over de cliënt diens situatie, persoonlijke omstandigheden enz. zullen worden bijgewerkt.

19. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen ook zorgvuldig na te gaan of hun informatiedocumenten zijn ontworpen met het oog op doeltreffendheid (bijv. de openbaarmakingen worden rechtstreeks aan cliënten beschikbaar gesteld en zijn niet verborgen of onbegrijpelijk). Voor aanbieders van cryptoactivadiensten die roboadvies verstrekken, kan dit met name inhouden dat:

- de relevante informatie wordt benadrukt (bijvoorbeeld door het gebruik van pop-ups in het ontwerp);
- zij nagaan of sommige informatie vergezeld dient te gaan van interactieve tekst (bijvoorbeeld door het gebruik van tooltips in het ontwerp) of andere middelen om meer uitleg te geven aan cliënten die behoefte hebben aan nadere informatie (bijvoorbeeld in een rubriek met “veel gestelde vragen”).

5.2 Regelingen die nodig zijn om cliënten te begrijpen (richtsnoer 2)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 1, 8 en 10, van de MiCA-verordening.

20. Bij het inwinnen van de informatie die nodig is om voor elke cliënt een geschiktheidsbeoordeling uit te voeren, moeten aanbieders van cryptoactivadiensten ervoor zorgen dat de vragen die zij hun cliënten stellen specifiek genoeg zijn, waarschijnlijk correct worden begrepen, rekening houden met de in richtsnoer 3 ontwikkelde elementen en dat elke methode die wordt gebruikt om informatie in te winnen, zo is opgezet dat hiermee de voor een geschiktheidsbeoordeling vereiste informatie wordt verkregen.

21. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen te waarborgen dat de beoordeling van over hun cliënten ingewonnen informatie op consistente wijze plaatsvindt, ongeacht de wijze waarop die informatie wordt ingewonnen.

22. Aanbieders van cryptoactivadiensten zouden bijvoorbeeld gebruik kunnen maken van (met name digitale) vragenlijsten die hun cliënten hebben ingevuld, de informatie die ze tijdens gesprekken met cliënten hebben ingewonnen of andere informatie die ze eerder hebben ingewonnen in de bestaande relatie van de aanbieder van cryptoactivadiensten met de cliënt. Zo kan een betalingsverzuim bij andere verplichtingen wijzen op een moeilijke financiële situatie.

23. Bij het ontwerpen van de vragenlijsten voor het inwinnen van informatie over hun cliënten ten behoeve van een geschiktheidsbeoordeling dienen aanbieders van cryptoactivadiensten zich bewust te zijn van en na te denken over de meest voorkomende redenen waarom cliënten vragenlijsten mogelijk niet correct beantwoorden. In het bijzonder houdt dit het volgende in:

    - er dient aandacht te worden geschonken aan de duidelijkheid, volledigheid en begrijpelijkheid van de vragenlijst en misleidend, verwarrend, onnauwkeurig en overmatig technisch taalgebruik moet worden voorkomen;

    - de lay-out dient goed doordacht te zijn en dient de keuzes van de cliënt niet te sturen (lettertype, regelafstand enz.);

    - samengestelde vragen (om informatie over een reeks onderwerpen in te winnen met één enkele vraag, met name bij het beoordelen van kennis en ervaring en de risicotolerantie) dienen te worden voorkomen.

    - aanbieders van cryptoactivadiensten dienen goed na te denken over de volgorde waarin zij vragen stellen, om informatie op een effectieve manier in te winnen;

    - om te kunnen waarborgen dat de benodigde informatie wordt ingewonnen, dient de mogelijkheid om niet te antwoorden in vragenlijsten in algemene zin niet beschikbaar te zijn (met name bij het inwinnen van informatie over de financiële situatie van de cliënt).

24. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen ook redelijke maatregelen te nemen om te beoordelen in hoeverre de cliënt het beleggingsrisico en het verband tussen risico en rendement begrijpt, omdat aanbieders van cryptoactivadiensten met deze informatie zoveel mogelijk in het belang van de cliënt kunnen handelen wanneer zij de geschiktheidsbeoordeling uitvoeren. Bij het voorleggen van vragen in dit verband, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten in heldere en eenvoudige bewoordingen uit te leggen dat het doel van het beantwoorden van deze vragen is om de houding van de cliënt ten aanzien van risico (het risicoprofiel) te beoordelen en daarmee te beoordelen of de cryptoactivadiensten of cryptoactiva geschikt zijn voor de cliënt (en zo ja, welke soorten en risico's eraan verbonden zijn).

25. De informatie die nodig is voor een geschiktheidsbeoordeling omvat diverse aspecten, die bijvoorbeeld van invloed kunnen zijn op de analyse van de financiële situatie van de cliënt (waaronder het vermogen om verliezen te dragen) of de beleggingsdoelstellingen (waaronder de risicotolerantie). Voorbeelden van zulke aspecten zijn:

- de burgerlijke staat van de cliënt (in het bijzonder de handelingsbevoegdheid van de cliënt om vermogen te beleggen dat mogelijk ook eigendom is van zijn partner);
- de gezinssituatie van de cliënt (veranderingen in de gezinssituatie van een cliënt kunnen van invloed zijn op diens financiële situatie, bijvoorbeeld de komst van een kind of een kind dat gaat studeren aan een universiteit);
- de leeftijd van de cliënt (vooral belangrijk voor een goede beoordeling van de beleggingsdoelstellingen en in het bijzonder het financiële risico dat de cliënt wil nemen, en van de beleggingshorizon, die iets zegt over de bereidheid om een belegging gedurende een bepaalde tijd aan te houden);
- de werksituatie van de cliënt (diens baanzekerheid of het feit dat de cliënt binnenkort met pensioen zal gaan, kan van invloed zijn op de financiële situatie of de beleggingsdoelstellingen);
- de behoefte aan liquide middelen bij bepaalde relevante beleggingen, of de noodzaak om een toekomstige financiële verplichting te bekostigen (bijvoorbeeld de aankoop van onroerend goed of studiekosten).

26. Wanneer aanbieders van cryptoactivadiensten vaststellen welke informatie nodig is, dienen zij te bedenken welke gevolgen grote veranderingen in die informatie kunnen hebben voor de geschiktheidsbeoordeling.

27. ESMA is van mening dat het een “good practice” zou zijn dat aanbieders van cryptoactivadiensten ook naar niet-financiële zaken zouden kijken wanneer zij informatie inwinnen over de beleggingsdoelstellingen van de cliënt en, naast de informatie van punt 25, ook informatie zouden inwinnen over de voorkeuren van de cliënt met betrekking tot ecologische, sociale en governancegerelateerde factoren, zodat deze in aanmerking kunnen worden genomen bij de geschiktheidsbeoordeling.

28. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen alle redelijke maatregelen te nemen om het begrip van hun cliënten van de belangrijkste eigenschappen en risico's van de soorten producten die de aanbieder van cryptoactivadiensten aanbiedt, voldoende te beoordelen. Voor een juiste beoordeling van de kennis en de ervaring van de cliënt is het van groot belang dat aanbieders van cryptoactivadiensten voorzien in mechanismen die zelfbeoordeling[3] voorkomen en de consistentie van de antwoorden van de cliënt waarborgen. Informatie die door aanbieders van cryptoactivadiensten wordt ingewonnen over de kennis en ervaring van een cliënt dient in zijn geheel te worden bekeken om te komen tot een algehele inschatting van diens begrip van de producten en de risico's van de aanbevolen transacties of van het beheer van diens portefeuille.

29. Het is ook erg belangrijk dat aanbieders van cryptoactivadiensten een beoordeling maken van het begrip van de cliënt van elementaire financiële begrippen, waaronder beleggingsrisico (inclusief concentratierisico) en de verhouding tussen risico en rendement. Daartoe dienen aanbieders van cryptoactivadiensten te overwegen om kenmerkende en begrijpelijke voorbeelden te geven van de omvang van verliezen/rendementen, gelet op de hoogte van het risico dat wordt genomen, en dienen zij de reactie van de cliënt op deze scenario's te beoordelen.

30. Als onderdeel van de beoordeling van de kennis en ervaring van een cliënt dienen aanbieders van cryptoactivadiensten te waarborgen dat de cliënt specifiek begrip heeft van cryptoactiva en in het bijzonder van de risico's die inherent zijn aan het gebruik van de distributed-ledger-technologie waarop de cryptoactiva zijn gebaseerd, zoals cyberdiefstal, hacks, verlies of vernietiging van private sleutels.

31. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen hun vragenlijsten zodanig te ontwerpen dat zij de noodzakelijke informatie over hun cliënt kunnen inwinnen. Dit is vooral relevant voor aanbieders van cryptoactivadiensten die roboadviesdiensten aanbieden, gezien de beperkte menselijke interactie. Om te waarborgen dat zij voldoen aan de vereisten ten aanzien van die beoordeling, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten onder meer rekening te houden met de volgende factoren:

    - of de aanbieder van cryptoactivadiensten op basis van de informatie die door middel van de online vragenlijst is ingewonnen kan concluderen dat het verstrekte advies geschikt is voor de cliënten, gelet op hun kennis en ervaring, hun financiële situatie en hun beleggingsdoelstellingen en -behoeften;

    - of de vragen van de vragenlijst voldoende duidelijk zijn en/of de vragenlijst zodanig ontworpen is dat deze de cliënten - indien nodig - extra verduidelijking of voorbeelden geeft (bijvoorbeeld door in het ontwerp gebruik te maken van tooltips of pop-ups);

[3] Zie richtsnoer 4.

- of een vorm van menselijke interactie (waaronder interactie op afstand via e-mail of een mobiele telefoon) voor cliënten beschikbaar is als zij de online vragenlijst beantwoorden;

- of maatregelen zijn genomen om inconsistente antwoorden van cliënten te voorkomen (bijvoorbeeld door cliënten te waarschuwen wanneer hun antwoorden binnen dezelfde vragenlijst van elkaar verschillen en hun de mogelijkheid te bieden om die antwoorden te heroverwegen; of door het invoeren van systemen die kennelijk inconsistente informatie van cliënten automatisch markeren, zodat deze later door de aanbieder van cryptoactivadiensten kan worden beoordeeld of deze erop kan reageren).

5.3 Omvang en diepgang van de bij cliënten in te winnen informatie (evenredigheid) (richtsnoer 3)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 1, 8 en 10, van de MiCA-verordening

32. Alvorens advies over cryptoactiva te verlenen of een cryptoactivaportefeuille te beheren, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten alle “noodzakelijke informatie” te in te winnen[4] over de kennis en ervaring, financiële situatie en beleggingsdoelstellingen van de cliënt en diens basisbegrip van de aan de aankoop van cryptoactiva verbonden risico’s, rekening houdend met de aard en de omvang van de verleende dienst. De omvang van de “noodzakelijke” informatie kan variëren. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen de omvang van de bij cliënten in te winnen informatie te bepalen in het licht van alle kenmerken van het aan die cliënten te verstrekken advies over cryptoactiva of het beheer van een cryptoactivaportefeuille. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen met name rekening te houden met de kenmerken van het te verstrekken advies over cryptoactiva of het beheer van een cryptoactivaportefeuille, het type en de kenmerken van de cryptoactiva die overwogen kunnen worden en de kenmerken van de cliënten.

33. Bij het bepalen van welke informatie “noodzakelijk” is, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten met betrekking tot de kennis en ervaring van een cliënt, de financiële situatie, de beleggingsdoelstellingen en diens basisinzicht in de risico’s die aan de aankoop van cryptoactiva zijn verbonden, rekening te houden met:

    - het type cryptoactiva of de transacties of diensten die de aanbieder van cryptoactivadiensten kan aanbevelen of aangaan (met inbegrip van de complexiteit en de mate van risico);

[4] Onder “noodzakelijke informatie” dient de informatie te worden verstaan die aanbieders van cryptoactivadiensten moeten inwinnen om te voldoen aan de geschiktheidseisen van de MiCA-verordening.

- de aard en de omvang van de dienst die de aanbieder van cryptoactivadiensten kan verlenen;

- de behoeften en omstandigheden van de cliënt;

- de kenmerken van de cliënt (bijv. diens algemene kennisniveau, kennis van beleggen (waaronder met betrekking tot cryptoactiva), financiële situatie...).

34. In de mate die passend is voor de aard van de cliënt, de aard en omvang van de te verlenen dienst en het beoogde type cryptoactivum of transactie, met inbegrip van de complexiteit ervan en de eraan verbonden risico's, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten ervoor te zorgen dat de informatie over de kennis en ervaring van een cliënt of potentiële cliënt op het gebied van beleggen, met inbegrip van cryptoactiva, het volgende omvat:

    - het type dienst, transactie en financiële producten waarmee de cliënt vertrouwd is;

    - of de cliënt de distributed-ledger-technologie waarop de cryptoactiva zijn gebaseerd en de inherente risico's daarvan begrijpt, zoals het risico van overdracht van cryptoactiva naar de verkeerde portemonnee of het verkeerde adres of de risico's van hacken;

    - de aard, het volume en de frequentie van de transacties van de cliënt, waaronder in cryptoactiva, en de periode waarin deze zijn verricht;

    - het opleidingsniveau en het beroep of, voor zover relevant, het vroegere beroep van de cliënt of potentiële cliënt.

35. Bij de beoordeling van de kennis van een cliënt over cryptoactiva of een bepaald type cryptoactivum dienen aanbieders van cryptoactivadiensten niet uitsluitend af te gaan op de transactiegeschiedenis van die cliënt, maar dienen zij zich ervan te vergewissen dat de cliënt het product begrijpt.

36. Hoewel de omvang van de in te winnen informatie kan verschillen, zal de norm voor het waarborgen dat een aanbeveling of een belegging voor rekening van de cliënt geschikt is voor de cliënt, altijd hetzelfde blijven. Overeenkomstig de MiCA-verordening is het aanbieders van cryptoactivadiensten toegestaan in zodanige mate informatie in te winnen dat deze geschikt is voor en evenredig is aan de producten en diensten die zij aanbieden of waarover de cliënt specifiek advies vraagt met betrekking tot cryptoactiva of het beheer van een cryptoactivaportefeuille. Het is aanbieders van cryptoactivadiensten niet toegestaan om te tornen aan het beschermingsniveau waar cliënten recht op hebben.

37. De informatie over de beleggingsdoelstellingen van de cliënt of potentiële cliënt dient, voor zover relevant, gegevens te bevatten over de duur van de periode waarin deze de belegging wenst aan te houden, diens voorkeur wat betreft het nemen van bepaalde risico's, diens risicoprofiel en de bedoeling van de belegging.

38. Wanneer aanbieders van cryptoactivadiensten toegang bieden tot complexere of meer risicovolle cryptoactiva, moeten zij diepgaandere informatie over de cliënt inwinnen dan zij zouden doen wanneer er minder complexe of risicovolle producten op het spel staan. Het doel hiervan is dat aanbieders van cryptoactivadiensten kunnen beoordelen in hoeverre de cliënt in staat is te begrijpen welke risico's aan cryptoactiva zijn verbonden en deze risico's financieel kan dragen [5] ESMA verwacht van aanbieders van cryptoactivadiensten dat zij een gedegen beoordeling uitvoeren van onder andere de kennis en ervaring van de cliënt, waaronder bijvoorbeeld in hoeverre deze in staat is de mechanismen te begrijpen die de aanbevolen of verhandelde cryptoactiva "risicovol" en mogelijk "complex" maken, of de cliënt al eerder in cryptoactiva heeft gehandeld en het specifieke type cryptoactiva (bijvoorbeeld een "stablecoin" of een "utility token"), gedurende welke periode de cliënt deze al verhandelt, etc.

39. Voor niet-liquide cryptoactiva[6] dient de in te winnen "noodzakelijke informatie" informatie te bevatten over de tijdsperiode gedurende welke de cliënt bereid is om de belegging aan te houden.

40. Er zal altijd informatie over de financiële situatie van een cliënt moeten worden ingewonnen, maar de omvang van de in te winnen informatie kan afhangen van het type cryptoactiva en diensten dat zal worden aanbevolen of aangegaan. Aangezien veel cryptoactiva in hoge mate speculatieve instrumenten zijn, kan de in te winnen "noodzakelijke informatie" bijvoorbeeld elk van de volgende elementen omvatten, voor zover deze noodzakelijk zijn om te waarborgen dat de cliënt gezien diens financiële situatie kan beleggen of een belegging aanhoudt in deze cryptoactiva:

    - de hoogte van het regelmatige inkomen en het totale inkomen van de cliënt, of dit inkomen wordt verdiend op vaste of op tijdelijke basis, alsmede de bron van dit inkomen (bijvoorbeeld inkomen uit werk, ouderdomspensioen, inkomen uit beleggingen, renteopbrengsten e.d.);

    - de bezittingen van de cliënt, waaronder liquide middelen, beleggingen en vastgoed; hiertoe behoren alle financiële beleggingen, persoonlijk vastgoed en vastgoedbeleggingen, opgebouwde pensioenrechten en deposito's in contanten e.d. van de cliënt. De aanbieder van cryptoactivadiensten dient, voor zover relevant, ook informatie in te winnen over de voorwaarden, termijnen, toegang, leningen, garanties en eventuele andere beperkingen verbonden aan bovengenoemde bezittingen.

    - de regelmatig terugkerende financiële verplichtingen van de cliënt, waaronder de financiële verplichtingen die de cliënt is aangegaan of van plan is aan te gaan (de

[5] Om te waarborgen dat cliënten begrijpen welke beleggingsrisico's zij lopen en welke verliezen zij mogelijk kunnen lijden, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten voor zover mogelijk deze risico's op een heldere en begrijpelijke manier te presenteren en daarbij waar mogelijk gebruik te maken van illustratieve voorbeelden van de omvang van de verliezen van een slecht renderende belegging, met inachtneming van artikel 81, lid 9, van de MiCA-verordening.
[6] Het is aan elke aanbieder van cryptoactivadiensten om a priori te bepalen welke van de cryptoactiva in het aanbod aan beleggers als niet-liquide worden beschouwd.

uitgaven, het bedrag van de totale schuldenlast en andere periodieke verplichtingen e.d. van de cliënt.).

41. Bij het vaststellen van de informatie die moet worden ingewonnen, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten ook rekening te houden met de aard van de te verlenen dienst. Dit betekent in de praktijk dat:

- aanbieders van cryptoactivadiensten bij het verlenen van advies over cryptoactiva voldoende informatie dienen in te winnen om te kunnen beoordelen in hoeverre de cliënt in staat is te begrijpen wat de aard en de risico's zijn van elk van de cryptoactiva en diensten die de aanbieder van cryptoactivadiensten de cliënt in kwestie beoogt aan te bevelen;

- bij het beheer van cryptoactivaportefeuilles, waar beleggingsbesluiten door de aanbieder van cryptoactivadiensten voor rekening van de cliënt zullen worden genomen, het niveau van de kennis en ervaring waarover de cliënt moet beschikken over alle cryptoactiva die deel kunnen uitmaken van de portefeuille minder gedetailleerd kan zijn dan het niveau waarover de cliënt dient te beschikken wanneer advies over een cryptoactivadienst wordt verleend. Toch dient de cliënt ook in zulke situaties ten minste de algemene risico's van de portefeuille te begrijpen (waaronder de risico's die inherent zijn aan de distributed-ledger-technologie) en te beschikken over algemeen inzicht in de risico's die zijn verbonden aan elk type cryptoactivum dat in de portefeuille kan worden opgenomen. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen zeer duidelijk inzicht in en kennis van de mate van begrip van cryptoactiva en het beleggingsprofiel van de cliënt te hebben.

42. Evenzo kan ook de omvang van de dienst waar de cliënt om vraagt van invloed zijn op de gedetailleerdheid van de gegevens die over de cliënt wordt ingewonnen. Indien cliënten om advies over hun gehele financiële portefeuille vragen, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten bijvoorbeeld meer informatie in te winnen over deze cliënten dan wanneer cliënten om specifiek advies vragen over de wijze waarop zij een bepaald geldbedrag dat overeenkomt met een vrij klein deel van hun totale portefeuille het beste kunnen beleggen.

43. Bij het vaststellen van welke informatie moet worden ingewonnen, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten ook rekening te houden met de aard van de cliënt. Zo moet doorgaans diepgaandere informatie worden ingewonnen bij mogelijk kwetsbare (bijvoorbeeld oudere cliënten) of onervaren cliënten die voor het eerst vragen om advies over cryptoactiva of diensten voor het beheer van een cryptoactivaportefeuille.

44. De in te winnen informatie zal ook afhangen van de behoeften en omstandigheden van de cliënt. Wanneer de cliënt meerdere beleggingsdoelstellingen en/of beleggingsdoelstellingen voor de lange termijn heeft, zal een aanbieder van cryptoactivadiensten waarschijnlijk gedetailleerdere informatie over de financiële situatie van de cliënt nodig hebben dan wanneer de cliënt een veilige belegging voor de korte termijn zoekt.

45. Informatie over de financiële situatie van een cliënt omvat informatie over diens beleggingen (in cryptoactiva en andere producten). Dit houdt in dat aanbieders van cryptoactivadiensten worden geacht informatie te bezitten over de financiële beleggingen van de cliënt in elk cryptoactivum bij de aanbieder van cryptoactivadiensten. Afhankelijk van de reikwijdte van het verleende advies moeten aanbieders van cryptoactivadiensten cliënten ook aanmoedigen om nadere informatie te verstrekken over beleggingen die zij aanhouden bij andere aanbieders van cryptoactivadiensten of financiële beleggingen die zij aanhouden bij financiële instellingen, indien mogelijk ook per product.

5.4 Betrouwbaarheid van de informatie van cliënten (richtsnoer 4)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 1 en 10, van de MiCA-verordening.

46. Van cliënten wordt verwacht dat zij juiste, actuele en volledige informatie verstrekken ten behoeve van de geschiktheidsbeoordeling. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen echter alle redelijke maatregelen te treffen en over passende hulpmiddelen te beschikken om te waarborgen dat de over hun cliënten ingewonnen informatie betrouwbaar, accuraat en consistent is, zonder overmatig te vertrouwen op een zelfbeoordeling van hun cliënten. Dit moet, zonder beperking, het volgende omvatten:

- ervoor zorgen dat cliënten zich bewust zijn van het belang van het verstrekken van accurate en actuele informatie;

- ervoor zorgen dat alle in het kader van het geschiktheidsbeoordelingsproces gehanteerde hulpmiddelen, zoals de instrumenten om risicoprofielen op te stellen en de instrumenten om de kennis en ervaring van een cliënt te beoordelen, geschikt zijn voor hun doel en zodanig zijn ontworpen dat zij bij hun cliënten kunnen worden ingezet, waarbij eventuele beperkingen ervan zijn geïdentificeerd en in het geschiktheidsbeoordelingsproces actief worden ondervangen;

- ervoor zorgen dat de in het kader van het proces gebruikte vragen door cliënten worden begrepen en resulteren in een correct beeld van de doelstellingen en behoeften van de cliënt en van de informatie die nodig is om de geschiktheidsbeoordeling te begrijpen.

- waar passend, stappen ondernemen om de consistentie van de cliëntgegevens te waarborgen, door bijvoorbeeld na te gaan of de door de cliënten verstrekte informatie geen evidente onjuistheden bevat.

47. Aanbieders van cryptoactivadiensten blijven altijd zelf voor verantwoordelijk om te waarborgen dat zij beschikken over de nodige informatie om een geschiktheidsbeoordeling te kunnen uitvoeren. In dit opzicht worden door de cliënt ondertekende overeenkomsten of publicaties van de aanbieder van cryptoactivadiensten die strekken tot beperking van de aansprakelijkheid van de aanbieder van

cryptoactivadiensten voor de geschiktheidsbeoordeling, niet in overeenstemming geacht met de relevante eisen van MiCA.

48. Om te voorkomen dat ten onrechte op de zelfbeoordeling van de cliënt wordt vertrouwd, dient elke zelfevaluatie te worden afgewogen tegen feitelijke informatie die op basis van objectieve criteria is ingewonnen. Bijvoorbeeld:

- In plaats van te vragen of een cliënt de begrippen risico-rendementsverhouding en risicospreiding begrijpt, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten enkele praktische voorbeelden van situaties voor te stellen die zich in de praktijk kunnen voordoen, bijvoorbeeld in de vorm van grafieken of optimistische en pessimistische scenario's die op redelijke veronderstellingen zijn gebaseerd;

- in plaats van een cliënt te vragen of deze voldoende kennis heeft van de voornaamste kenmerken en risico's van specifieke soorten cryptoactiva, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten bijvoorbeeld vragen te stellen die erop gericht zijn een beoordeling te maken van de werkelijke kennis van de cliënt over de specifieke soorten cryptoactiva, bijvoorbeeld door de cliënt meerkeuzevragen te stellen waarop de cliënt het juiste antwoord dient te geven;

- in plaats van een cliënt te vragen of deze zich voldoende ervaren acht om in bepaalde cryptoactiva te beleggen, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten te vragen met welke soorten cryptoactiva de cliënt bekend is en hoe recent en frequent deze daarin heeft gehandeld;

- in plaats van te vragen of cliënten menen over voldoende middelen te beschikken om te beleggen, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten hun te vragen om feitelijke informatie over hun financiële situatie, bijvoorbeeld de reguliere bron van inkomsten, en of er openstaande schulden zijn (bijvoorbeeld bankleningen of andere schulden die van grote invloed kunnen zijn op de beoordeling van het vermogen van de cliënt om met de belegging verband houdende risico's en verliezen financieel te dragen);

- in plaats van te vragen of een cliënt bereid is risico te nemen, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten te vragen hoeveel verlies de cliënt bereid is om in de loop van een bepaalde tijdsperiode te accepteren, hetzij op de afzonderlijke belegging, hetzij op de hele portefeuille.

49. Bij de beoordeling van de kennis en ervaring van een cliënt dient een aanbieder van cryptoactivadiensten ook te vermijden al te ruime vragen te stellen met een ja/nee-antwoord of een zeer brede benadering van zelfbeoordeling (aanbieders van cryptoactivadiensten dienen bijvoorbeeld te vermijden de cliënt een lijst van beleggingsproducten voor te leggen en hem/haar te vragen aan te geven welke producten hij/zij begrijpt). Wanneer aanbieders van cryptoactivadiensten vooraf antwoorden invullen op basis van de transactiegeschiedenis van de cliënt met die aanbieder van cryptoactivadiensten (bv. via een andere aanbieder van

cryptoactivadiensten), dienen zij ervoor te zorgen dat alleen volledig objectieve, ter zake doende en betrouwbare informatie wordt gebruikt en dat de cliënt in de gelegenheid wordt gesteld om elk van de vooraf ingevulde antwoorden te bekijken en zo nodig te corrigeren en/of aan te vullen om de juistheid van alle vooraf ingevulde informatie te garanderen. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen zich er ook van te onthouden de ervaring van cliënten te voorspellen op basis van veronderstellingen.

50. Eerdere beleggingen van een cliënt in cryptoactiva mogen op zichzelf niet voldoende zijn voor de aanbieder van cryptoactivadiensten om te concluderen dat deze cliënt inzicht heeft in cryptoactiva en cryptoactivadiensten (met name de risico's die gepaard gaan met cryptoactiva).

51. Bij het beoordelen van de risicotolerantie van hun cliënten door middel van een vragenlijst dienen aanbieders van cryptoactivadiensten niet alleen de gewenste risico- en rendementeigenschappen van toekomstige beleggingen te onderzoeken maar ook rekening te houden met het beeld dat de cliënt van het risico heeft (risicoperceptie). Daartoe dienen expliciete vragen over de persoonlijke keuzes van de cliënt bij risico-onzekerheid te worden gesteld, hoewel zelfbeoordeling voor de risicotolerantie dient te worden vermeden. Bovendien zouden aanbieders van cryptoactivadiensten de cliënt bijvoorbeeld aan de hand van grafieken, specifieke percentages of concrete cijfers kunnen vragen hoe deze zou reageren op waardedalingen van de portefeuille.

52. Wanneer aanbieders van cryptoactivadiensten vertrouwen op hulpmiddelen die als onderdeel van het geschiktheidsproces door cliënten moeten worden gebruikt (waaronder online vragenlijsten of software voor het opstellen van risicoprofielen), dienen zij te waarborgen dat zij over systemen en controles beschikken die waarborgen dat de hulpmiddelen geschikt zijn voor hun doel en bevredigende resultaten opleveren. Zo kan software voor het opstellen van risicoprofielen bijvoorbeeld de consistentie van de door cliënten gegeven antwoorden controleren, om tegenstrijdigheden tussen verschillende ingewonnen gegevens aan het licht te brengen.

53. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen ook redelijke maatregelen te nemen om de potentiële risico's van het gebruik van zulke hulpmiddelen te mitigeren. Zo kunnen er risico's ontstaan als cliënten worden aangemoedigd om bepaalde antwoorden te geven om toegang te krijgen tot cryptoactiva of cryptoactivadiensten die mogelijk ongeschikt voor hen zijn (waarbij dus geen juist beeld wordt gegeven van de werkelijke omstandigheden en behoeften van de cliënt). [7]

54. Om de consistentie van de informatie van cliënten te waarborgen, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten de ingewonnen informatie in zijn geheel te bezien. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen alert te zijn op eventuele relevante tegenstrijdigheden tussen verschillende ingewonnen gegevens en contact met de cliënt op te nemen om wezenlijke, mogelijke inconsistenties of onnauwkeurigheden op te helderen. Voorbeelden van zulke tegenstrijdigheden zijn cliënten die weinig kennis of ervaring,

[7] Zie in dit verband ook paragraaf 59 van richtsnoer 5 over het risico dat cliënten door aanbieders van cryptoactivadiensten ertoe worden aangezet om eerder door hen gegeven antwoorden te wijzigen zonder dat hun situatie daadwerkelijk is veranderd.

maar wel een grote risicobereidheid hebben, of cliënten die een voorzichtig risicoprofiel hebben, maar ook ambitieuze beleggingsdoelstellingen.

55. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen maatregelen te nemen om de neiging tegen te gaan die cliënten hebben om hun kennis en ervaring te overschatten, bijvoorbeeld door het opnemen van vragen waarmee aanbieders van cryptoactivadiensten het algehele inzicht van de cliënt in de kenmerken en risico's van cryptoactiva in het algemeen en de verschillende soorten cryptoactiva kunnen beoordelen. Zulke maatregelen kunnen bij roboadvies van groot belang zijn omdat het risico van overschatting door cliënten groter kan uitvallen als zij informatie verstrekken via een (semi-)geautomatiseerd systeem, met name wanneer zeer beperkte of in het geheel geen menselijke interactie tussen cliënten en medewerkers van de aanbieder van cryptoactivadiensten zal plaatsvinden.

5.5 Actualiseren van de informatie van cliënten (richtsnoer 5)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 1, 8, 10 en 12, van de MiCA-verordening.

56. Om de geschiktheidsbeoordeling te maken, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten die een doorlopende relatie met een cliënt hebben (en bijvoorbeeld doorlopend advies verlenen over cryptoactiva of een cryptoactivaportefeuille beheren), procedures op te stellen waarin wordt vastgelegd: a) welk deel van de ingewonnen informatie over de cliënt dient te worden geactualiseerd en met welke frequentie; b) hoe het actualiseren moet worden uitgevoerd en welke maatregelen de aanbieder van cryptoactivadiensten dient te nemen wanneer aanvullende of geactualiseerde informatie wordt ontvangen of wanneer de cliënt verzuimt de gevraagde informatie te verstrekken.

57. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen de informatie van cliënten geregeld te verifiëren om te waarborgen dat deze niet kennelijk verouderd, onjuist of onvolledig wordt. Daartoe dienen aanbieders van cryptoactivadiensten te voorzien in procedures om cliënten te stimuleren de oorspronkelijk verstrekte informatie te actualiseren indien zich grotere veranderingen voordoen.

58. De frequentie van de actualisatie kan bijvoorbeeld afhangen van de risicoprofielen van de cliënt, rekening houdend met het aanbevolen type cryptoactivum. Op basis van de informatie die in het kader van de geschiktheidsvereisten over een cliënt is ingewonnen, zal een aanbieder van cryptoactivadiensten het risicoprofiel van de cliënt bepalen, dat wil zeggen welk type cryptoactivadiensten of cryptoactiva in het algemeen geschikt kunnen zijn voor de cliënt, rekening houdend met diens kennis en ervaring, de financiële situatie (waaronder het vermogen om verliezen te dragen) en de beleggingsdoelstellingen (waaronder de risicotolerantie). Een risicoprofiel dat de cliënt toegang geeft tot een breder aanbod van meer risicovolle producten moet doorgaans vaker worden bijgewerkt. Bepaalde gebeurtenissen kunnen ook aanleiding geven tot het actualiseren van de informatie, bijvoorbeeld het moment waarop een cliënt de pensioengerechtigde leeftijd bereikt of werkloos wordt.

59. Vanwege de vereiste om de geschiktheidsbeoordeling ten minste eens in de twee jaar te evalueren (overeenkomstig artikel 81, lid 12, MiCA), dient ten minste eens in de twee jaar een actualisatie plaats te vinden om ervoor te zorgen dat de geactualiseerde geschiktheidsbeoordeling niet is gebaseerd op verouderde informatie van de cliënt. Dit houdt ook in dat de actualisatie moet worden uitgevoerd voordat er een nieuwe geschiktheidsbeoordeling plaatsvindt binnen de termijn van twee jaar.

60. De actualisatie van informatie zou bijvoorbeeld kunnen worden uitgevoerd door cliënten een vragenlijst voor de actualisatie van hun gegevens toe te zenden. Een mogelijke relevante reactie zou de wijziging van het profiel van de cliënt op basis van de bijgewerkte ingewonnen informatie kunnen zijn.

61. Ook is het van belang dat aanbieders van cryptoactivadiensten maatregelen nemen om het risico te mitigeren dat de cliënt wordt verleid om het eigen profiel zodanig bij te werken dat het geschikt wordt voor bepaalde beleggingsproducten of diensten die anders niet geschikt voor de cliënt zouden zijn, zonder dat de situatie van de cliënt daadwerkelijk is veranderd.[8] Bij wijze van “good practice” om met dit type risico om te gaan, zouden aanbieders van cryptoactivadiensten procedures kunnen invoeren om voor of na transacties te verifiëren of het profiel van een cliënt te vaak is bijgewerkt, of nog kort na de laatste wijziging (in het bijzonder als deze verandering zich in de dagen onmiddellijk voor een aanbevolen belegging heeft voorgedaan). Dergelijke situaties zouden daarom moeten worden voorgelegd of gerapporteerd aan de relevante controlefunctie. Deze beleidsmaatregelen en procedures zijn in het bijzonder van belang wanneer een groter risico bestaat dat het belang van de aanbieder van cryptoactivadiensten botst met het beste belang van cliënten, bijvoorbeeld in situaties waarbij de aanbieder van cryptoactivadiensten cryptoactiva bij zijn eigen cliënten plaatst. Een andere relevante factor waar in dit verband ook rekening mee moet worden gehouden, is de wijze waarop interactie met de cliënt plaatsvindt (bijvoorbeeld telefonisch of via een geautomatiseerd systeem).

62. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen de cliënt in kennis te stellen wanneer de verstrekte aanvullende informatie leidt tot wijziging van het profiel; dat kan dan risicovoller worden (waardoor mogelijk meer risicovolle en complexe cryptoactiva geschikt kunnen worden voor de cliënt, maar de verliezen ook hoger kunnen uitvallen) maar ook conservatiever (waardoor mogelijk minder soorten cryptoactiva geschikt zijn voor de cliënt).

[8] Verder zijn in dit verband ook de maatregelen relevant die worden genomen om de betrouwbaarheid van cliëntinformatie te waarborgen. Zie daarvoor richtsnoer 4, paragraaf 46.

5.6 Informatie van cliënten bij rechtspersonen of groepen (richtsnoer 6)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 1, 8 en 10, van de MiCA-verordening.

63. Wanneer een cliënt een rechtspersoon of een groep van twee of meer natuurlijke personen is of wanneer een of meer natuurlijke personen door een andere natuurlijke persoon worden vertegenwoordigd, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten vooraf een beleid vast te stellen en toe te passen inzake de procedure en criteria die moeten worden gevolgd om in dergelijke situaties te voldoen aan de geschiktheidsvereisten van de MiCA-verordening. Dit omvat (i) wie aan de geschiktheidsbeoordeling dient te worden onderworpen, (ii) hoe de geschiktheidsbeoordeling in de praktijk dient te worden uitgevoerd, waaronder over wie informatie over de kennis en ervaring, financiële situatie en beleggingsdoelstellingen moet worden ingewonnen en (iii) de mogelijke impact die dit kan hebben voor de betrokken cliënten, in overeenstemming met het bestaande beleid.

64. Wanneer een cliënt een rechtspersoon is of een natuurlijke persoon die wordt vertegenwoordigd door een andere natuurlijke persoon, dienen de financiële situatie en de beleggingsdoelstellingen te worden beoordeeld in het licht van die van de onderliggende cliënt (de rechtspersoon of de natuurlijke persoon die wordt vertegenwoordigd) en niet van de vertegenwoordiger. De te beoordelen kennis en ervaring is die van de vertegenwoordiger. Dit houdt onder meer in dat zij nagaan of de vertegenwoordiger inderdaad, overeenkomstig de relevante nationale wetgeving, bevoegd is om namens de cliënt transacties te verrichten.

65. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen te onderzoeken of de toepasselijke nationale wetgeving voorziet in specifieke aanwijzingen waarmee rekening moet worden gehouden bij het uitvoeren van de geschiktheidsbeoordeling (dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn wanneer de benoeming van een wettelijk vertegenwoordiger bij wet vereist is: bijvoorbeeld voor minderjarigen of handelingsonbekwame personen, of voor een rechtspersoon).

66. In het beleid dient een duidelijk onderscheid te worden gemaakt tussen situaties waarin een vertegenwoordiger moet worden aangesteld krachtens het toepasselijke nationale recht, bijvoorbeeld voor rechtspersonen, en situaties waarin dat niet verplicht is, en het beleid zou zich op de laatstgenoemde gevallen moeten richten. Indien het beleid voorziet in overeenkomsten tussen cliënten, dient hun duidelijk en schriftelijk te worden meegedeeld wat de gevolgen van dergelijke overeenkomsten kunnen zijn voor de bescherming van hun desbetreffende belangen. Door de aanbieder van cryptoactivadiensten genomen stappen die voortvloeien uit dit beleid, dienen naar behoren te worden gedocumenteerd om controle achteraf mogelijk te maken.

67. Indien de cliënt een groep van twee of meer natuurlijke personen is en het toepasselijke nationale recht niet voorziet in een vertegenwoordiger, dient in het beleid van de aanbieder van cryptoactivadiensten te worden omschreven over wie de noodzakelijke informatie zal worden ingewonnen en hoe de geschiktheidsbeoordeling zal worden

uitgevoerd. Cliënten dienen naar behoren te worden geïnformeerd over de benadering van de aanbieder van cryptoactivadiensten (zoals vastgelegd in diens beleid) en over de gevolgen van deze benadering voor de manier waarop de geschiktheidsbeoordeling in de praktijk wordt uitgevoerd.

68. Aanbieders van cryptoactivadiensten kunnen onder meer de volgende benaderingen overwegen: (a) ze kunnen ervoor kiezen om de groep van twee of meer natuurlijke personen te verzoeken een vertegenwoordiger te benoemen; of b) ze kunnen overwegen om informatie over elke individuele cliënt in te winnen en de geschiktheid voor elke individuele cliënt te beoordelen.

De groep van twee of meer natuurlijke personen verzoeken een vertegenwoordiger te benoemen

69. Indien de groep van twee of meer natuurlijke personen instemt met de benoeming van een vertegenwoordiger, zou dezelfde benadering als beschreven in paragraaf 64 hierboven kunnen worden gevolgd: de kennis en ervaring zijn in dit geval die van de vertegenwoordiger, terwijl de financiële situatie en de beleggingsdoelstellingen die van de onderliggende cliënt(en) zijn. Deze benoeming dient schriftelijk en in overeenstemming met het toepasselijke nationale recht te gebeuren en door de betrokken aanbieder van cryptoactivadiensten te worden vastgelegd. De cliënten (die tot de groep behoren) dienen duidelijk en schriftelijk te worden geïnformeerd over de mogelijke gevolgen van een overeenkomst tussen cliënten voor de bescherming van hun respectieve belangen.

70. Op grond van het beleid van de aanbieder van cryptoactivadiensten kan het echter vereist zijn dat de onderliggende cliënt(en) moet(en) instemmen met de beleggingsdoelstellingen.

71. Indien de betrokken partijen niet tot overeenstemming kunnen komen over de persoon/personen over wie de informatie met betrekking tot kennis en ervaring moet worden ingewonnen, de grondslag voor het vaststellen van de financiële situatie ten behoeve van de geschiktheidsbeoordeling of hun beleggingsdoelstellingen, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten te kiezen voor de meest voorzichtige benadering en dus uit te gaan van de informatie over de persoon met de minste kennis en ervaring, de zwakste financiële situatie of de meest conservatieve beleggingsdoelstellingen. In het beleid van de aanbieder van cryptoactivadiensten kan echter ook worden bepaald dat deze in dergelijke situaties geen advies over cryptoactiva kan verlenen of een cryptoactivaportefeuille kan beheren. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen op zijn minst voorzichtigheid te betrachtenwanneer er een aanzienlijk verschil is in het niveau van kennis en ervaring of in de financiële situatie van de verschillende cliënten die deel uitmaken van de groep.

Informatie over elke individuele cliënt inwinnen en de geschiktheid van elke individuele cliënt beoordelen.

72. Indien een aanbieder van cryptoactivadiensten besluit om informatie in te winnen over, en de geschiktheid te beoordelen van elke individuele tot de groep behorende cliënt en

de eigenschappen van die individuele cliënten significant verschillen (bijvoorbeeld als de aanbieder van cryptoactivadiensten hun verschillende beleggingsprofielen toekent), dan rijst de vraag hoe de consistentie van het verleende advies over cryptoactiva of van het beheer van een cryptoactivaportefeuille voor de cryptoactiva of de portefeuille van die groep cliënten moet worden gewaarborgd. In dergelijke situaties kan een cryptoactivum voor de ene cliënt uit de groep geschikt zijn, maar voor een andere niet. In het beleid van de aanbieder van cryptoactivadiensten dient duidelijk te worden bepaald hoe deze in dergelijke situaties zal handelen. Ook in dit geval dient de aanbieder van cryptoactivadiensten voor de meest voorzichtige benadering te kiezen en uit te gaan van de informatie over de cliënt uit de groep met de minste kennis en ervaring, de zwakste financiële situatie of de meest conservatieve beleggingsdoelstellingen. In het beleid van de aanbieder van cryptoactivadiensten kan echter ook worden bepaald dat deze in dergelijke situaties geen advies over cryptoactiva kan verlenen of een cryptoactivaportefeuille kan beheren. In dit verband dient te worden opgemerkt dat het inwinnen van informatie over alle cliënten waaruit de groep bestaat en het ten behoeve van de beoordeling uitgaan van het gemiddelde van de kennis en de deskundigheid van alle cliënten zeer waarschijnlijk niet in overeenstemming is met het algemene beginsel van MiCA dat in het beste belang van de cliënt moet worden gehandeld.

5.7 Regelingen die nodig zijn om cryptoactiva te begrijpen (richtsnoer 7)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 10, van de MiCA-verordening.

73. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen adequate beleidsmaatregelen en procedures in te richten om ervoor te zorgen dat zij inzicht hebben in de kenmerken, aard en eigenschappen, waaronder de kosten en risico's van cryptoactivadiensten en cryptoactiva die zij voor hun cliënten hebben geselecteerd en om te waarborgen dat zij, rekening houdend met de kosten en complexiteit, beoordelen of gelijkwaardige cryptoactivadiensten of cryptoactiva aan het profiel van hun cliënt kunnen voldoen.

74. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen te beschikken over robuuste en objectieve procedures, methodieken en hulpmiddelen waarmee zij de verschillende eigenschappen en relevante risicofactoren (waaronder kredietrisico, marktrisico, liquiditeitsrisico[9], risico voor de bedrijfsvoering waaronder het risico op hacks enz.) van elk cryptoactivum dat zij aanbevelen of waarin zij namens cliënten beleggen goed kunnen onderzoeken. Het onderzoeken van de "complexiteit" van producten is in het bijzonder belangrijk, en deze dient te worden afgestemd op de informatie van de cliënt (in het bijzonder over diens kennis en ervaring).

[9] Het is met name belangrijk dat het vastgestelde liquiditeitsrisico niet wordt gecompenseerd door andere risico-indicatoren (bijvoorbeeld de indicatoren die worden gebruikt voor de beoordeling van krediet-/tegenpartijrisico's en marktrisico's). De liquiditeitseigenschappen van cryptoactiva dienen namelijk te worden vergeleken met informatie over de bereidheid van de cliënt om de cryptoactiva gedurende een bepaalde tijdsduur aan te houden, de zogenoemde looptijd.

75. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen procedures vast te stellen om te waarborgen dat de informatie die wordt gebruikt om cryptoactiva uit het eigen productaanbod te begrijpen en correct in te delen betrouwbaar, nauwkeurig, samenhangend en consistent is. Bij de vaststelling van dergelijke procedures moeten aanbieders van cryptoactivadiensten rekening houden met de verschillende eigenschappen en aard van de betrokken cryptoactiva.

76. Daarnaast dienen aanbieders van cryptoactivadiensten de gebruikte informatie te evalueren om rekening te houden met relevante veranderingen die van invloed kunnen zijn op de indeling van het product. Dit is met name van belang gezien de onafgebroken ontwikkeling en groeisnelheid van cryptoactivamarkten.

5.8 Regelingen die nodig zijn om de geschiktheid van cryptoactiva of cryptoactivadiensten te waarborgen (richtsnoer 8);

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 1, 10, 11 en 12, van de MiCA-verordening.

77. Teneinde cliënten te voorzien van geschikte beleggingen en diensten, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten beleid en procedures vast te stellen om te waarborgen dat zij consequent rekening houden met:

- alle beschikbare informatie over de cliënt die noodzakelijk is om te beoordelen of een cryptoactivum of dienst geschikt is, waaronder de huidige beleggingsportefeuille van de cliënt (en de allocatie van activa binnen die portefeuille, die niet beperkt mag blijven tot de allocatie van cryptoactiva);

- alle wezenlijke eigenschappen van de cryptoactiva en diensten die zijn betrokken bij de geschiktheidsbeoordeling, met inbegrip van alle relevante risico's en alle directe of indirecte kosten voor de cliënt.

78. Aanbieders van cryptoactivadiensten worden eraan herinnerd dat de geschiktheidsbeoordeling zich niet beperkt tot aanbevelingen om een cryptoactivum te kopen. Elke aanbeveling moet geschikt zijn, ongeacht of het bijvoorbeeld een aanbeveling is om een cryptoactivum te kopen, aan te houden of te verkopen, of om dat niet te doen.

79. Aanbieders van cryptoactivadiensten die in het proces van de geschiktheidsbeoordeling vertrouwen op hulpmiddelen (waaronder modelportefeuilles, software voor de allocatie van beleggingen of een hulpmiddel voor het opstellen van risicoprofielen voor potentiële beleggingen) dienen te beschikken over gepaste systemen en controles die waarborgen dat de hulpmiddelen geschikt zijn voor hun doel en bevredigende resultaten opleveren.

80. In dit verband dienen de hulpmiddelen zodanig te zijn ontworpen dat zij rekening houden met alle relevante specifieke kenmerken van elke cliënt of elk cryptoactivum. Hulpmiddelen die cliënten of cryptoactiva in brede categorieën indelen, zijn bijvoorbeeld ongeschikt voor dit doel.

81. Een aanbieder van cryptoactivadiensten dient te voorzien in beleid en procedures die de aanbieder in staat stellen om onder andere te waarborgen dat:

- bij het advies over cryptoactiva en de beheerdiensten van cryptoactivaportefeuilles die aan de cliënt worden verleend, rekening wordt gehouden met een passende mate van risicodiversificatie, onder meer met betrekking tot het soort instrumenten dat in de portefeuille wordt aangehouden (cryptoactiva, financiële instrumenten enz.);

- de cliënt een goed begrip heeft van de relatie tussen risico en rendement, dat wil zeggen van het noodzakelijkerwijs lage rendement op risicoloos vermogen, de invloed van de looptijd voor deze relatie en van het effect van kosten op zijn beleggingen;

- de financiële situatie van de cliënt zodanig is dat deze de cryptoactiva kan financieren en dat de cliënt de eventuele verliezen voortvloeiend uit de beleggingen kan dragen;

- in het geval van niet-liquide producten, bij elke persoonlijke aanbeveling die wordt gedaan of elke transactie waartoe wordt overgegaan tijdens het verlenen van een advies over cryptoactiva of het beheren van een cryptoactivaportefeuille rekening wordt gehouden met de tijdsperiode gedurende welke de cliënt bereid is om de belegging aan te houden; en

- eventuele belangenconflicten de kwaliteit van de geschiktheidsbeoordeling niet nadelig kunnen beïnvloeden.

82. Bij het nemen van een besluit over de te hanteren methodiek voor de geschiktheidsbeoordeling dient de aanbieder van cryptoactivadiensten ook rekening te houden met het soort en de kenmerken van de verleende cryptoactivadiensten en, in meer algemene zin, met diens bedrijfsmodel.

83. Bij het uitvoeren van een geschiktheidsbeoordeling dient een aanbieder van cryptoactivadiensten die beheerdiensten voor cryptoactivaportefeuilles verleent enerzijds - overeenkomstig de tweede bullet van paragraaf 41 van deze richtsnoeren - de kennis en ervaring van de cliënt met betrekking tot elke soort cryptoactivum die in diens portefeuille zou kunnen worden opgenomen te beoordelen, alsmede de soorten risico's met betrekking tot het beheer van de portefeuille. Afhankelijk van de mate van complexiteit van de betrokken cryptoactiva moet de aanbieder van cryptoactivadiensten de kennis en ervaring van de cliënt op meer specifieke wijze beoordelen en niet alleen op basis van de soort waartoe het cryptoactivum behoort (bv. een asset-referenced token gekoppeld aan een mandje van valuta van opkomende markten versus een asset-referenced token die uitsluitend gekoppeld is aan EUR en USD). Anderzijds kan met betrekking tot de financiële situatie en de beleggingsdoelstellingen van de cliënt de geschiktheidsbeoordeling over het effect van het cryptoactivum of de cryptoactiva en de transactie(s) plaatsvinden voor de portefeuille van de cliënt in zijn geheel. Indien in de

vermogensbeheerovereenkomst de beleggingsstrategie die gelet op de geschiktheidscriteria van MiCA voor de cliënt geschikt is en door de aanbieder van cryptoactivadiensten zal worden toegepast voldoende uitvoerig wordt omschreven, kan de beoordeling van de geschiktheid van de beleggingsbeslissingen in de praktijk plaatsvinden op basis van de beleggingsstrategie zoals omschreven in de vermogensbeheerovereenkomst en zou de portefeuille van de cliënt in zijn geheel een afspiegeling moeten vormen van deze overeengekomen beleggingsstrategie. Indien een aanbieder van cryptoactivadiensten bij een dienst voor adviesverlening over cryptoactiva een geschiktheidsbeoordeling uitvoert op basis van de beoordeling van de portefeuille van de cliënt in zijn geheel, houdt dit enerzijds in dat de kennis en ervaring van de cliënt dienen te worden beoordeeld voor elk cryptoactivum en de risico's van de desbetreffende transactie. Anderzijds kan voor de financiële situatie en de beleggingsdoelstellingen van de cliënt de geschiktheidsbeoordeling met betrekking tot de effecten van het product en de transactie plaatsvinden op portefeuilleniveau van de cliënt.

84. Indien een aanbieder van cryptoactivadiensten een geschiktheidsbeoordeling uitvoert op basis van de beoordeling van de portefeuille van de cliënt in zijn geheel, dient deze een passende mate van spreiding binnen de portefeuille van de cliënt te waarborgen, rekening houdend met de blootstelling van de portefeuille van de cliënt aan de diverse financiële risico's (geografische blootstelling, valutablootstelling enz.). Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen bijzonder voorzichtig te zijn ten aanzien van kredietrisico's: met name dient te worden onderzocht of de portefeuille van de cliënt is blootgesteld aan één enkele uitgevende instelling of aan uitgevende instellingen die tot eenzelfde groep behoren. Als de portefeuille van een cliënt namelijk is geconcentreerd op producten die worden uitgegeven door één enkele rechtspersoon (of rechtspersonen die tot eenzelfde groep behoren), kan de cliënt zijn volledige belegging verliezen als die rechtspersoon in gebreke blijft.

85. Om de consistentie van een met geautomatiseerde hulpmiddelen uitgevoerde geschiktheidsbeoordeling te waarborgen (ook als de interactie met cliënten niet plaatsvindt door middel van geautomatiseerde systemen), dienen aanbieders van cryptoactivadiensten geregeld de algoritmes te bewaken en te testen die ten grondslag liggen aan de geschiktheid van de aanbevolen transacties of de namens cliënten uitgevoerde transacties. Bij het ontwikkelen van deze algoritmes moeten aanbieders van cryptoactivadiensten rekening houden met de aard en de eigenschappen van de cryptoactiva die zijn opgenomen in hun aanbieding aan cliënten. In het bijzonder dienen aanbieders van cryptoactivadiensten ten minste:

- een passende documentatie van het systeemontwerp aan te leggen waarin doel, reikwijdte en ontwerp van de algoritmes duidelijk worden beschreven; voor zover relevant dienen beslisbomen of beslissingsregels onderdeel van deze documentatie uit te maken;

- te beschikken over een gedocumenteerde teststrategie waarin wordt toegelicht tot op welke hoogte algoritmes worden getest. Hierin dienen testplannen, testcases,

testresultaten, het verhelpen van eventuele tekortkomingen en de uiteindelijke testresultaten te worden opgenomen;

- te beschikken over passende beleidsmaatregelen en procedures voor het beheer van eventuele veranderingen in een algoritme, die ook voorzien in het monitoren en administreren van dergelijke veranderingen. Dat betekent ook dat zij beschikken over beveiligingsregelingen om onbevoegde toegang tot het algoritme te bewaken en te voorkomen;

- algoritmes moeten evalueren en bijwerken om te waarborgen dat alle relevante veranderingen (bijvoorbeeld veranderingen op de markt en wijzigingen van relevante wetgeving) die op hun effectiviteit van invloed kunnen zijn in deze algoritmes worden verwerkt;

- te beschikken over beleid en procedures om fouten in het algoritme op te sporen en naar behoren af te handelen, onder meer door bijvoorbeeld de adviesdienstverlening op te schorten als die fout onjuiste adviezen en/of inbreuk op de relevante wet- of regelgeving tot gevolg kan hebben;

- te beschikken over adequate middelen, waaronder personele en technologische middelen, om toezicht te houden op de prestaties van algoritmes en deze te bewaken door middel van adequate en tijdige evaluatie van het verstrekte advies; en

- te beschikken over een passend intern goedkeuringsproces om te waarborgen dat bovenstaande stappen zijn doorlopen.

86. Wanneer advies over cryptoactiva of het beheer van cryptoactivaportefeuilles geheel of gedeeltelijk plaatsvindt via een geautomatiseerd of semigeautomatiseerd systeem, berust de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de geschiktheidsbeoordeling bij de aanbieder van cryptoactivadiensten die de dienst verleent en wordt deze niet ingeperkt door het gebruik van een elektronisch systeem voor het doen van de gepersonaliseerde aanbeveling of het nemen van de handelsbeslissing.

5.9 Kosten en complexiteit van gelijkwaardige producten (richtsnoer 9)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 1, 10 en 12, van de MiCA-verordening.

87. Voordat een aanbieder van cryptoactivadiensten een beslissing neemt over het cryptoactivum dat zal of de cryptoactiva die zullen worden aanbevolen, of waarin zal worden belegd in de namens de cliënt beheerde portefeuille, dient door middel van geschikt beleid en passende procedures te worden gewaarborgd dat een grondige beoordeling van de mogelijke alternatieven voor cryptoactiva of cryptoactivadiensten

plaatsvindt, waarbij rekening wordt gehouden met de kosten en de complexiteit van producten.

88. Rekening houdend met de aard van de dienst, het bedrijfsmodel en het soort cryptoactivum dat wordt aangeboden, dienen aanbieders van cryptoactivadiensten te beschikken over een proces om de beschikbare cryptoactiva te beoordelen die “gelijkwaardig” aan elkaar zijn voor wat betreft hun mogelijkheden om te voldoen aan de behoeften en omstandigheden van de cliënt, waaronder cryptoactiva met vergelijkbare doelgroepen en vergelijkbare risico/rendementsverhoudingen.

89. Bij het overwegen van de kostenfactor dienen aanbieders van cryptoactivadiensten rekening te houden met alle kosten en lasten die vallen onder de desbetreffende bepalingen van artikel 81, lid 4, van de MiCA-verordening. Ten aanzien van de complexiteit dienen aanbieders van cryptoactivadiensten te verwijzen naar de in bovenstaand richtsnoer 7 aangegeven criteria. Bij aanbieders van cryptoactivadiensten met een beperkt aanbod aan cryptoactiva of aanbieders van cryptoactivadiensten die slechts één soort cryptoactivum aanbevelen kan de beoordeling van “gelijkwaardig” cryptoactivum beperkt zijn en is het van belang dat cliënten volledig van deze omstandigheden op de hoogte worden gesteld. In dit verband is het bijzonder belangrijk dat cliënten passende informatie wordt verstrekt over hoe beperkt het scala aan aangeboden cryptoactiva is, overeenkomstig artikel 81, lid 2, onder b), van de MiCA-verordening.[10]

90. Als een aanbieder van cryptoactivadiensten gemeenschappelijke portefeuillestrategieën of modelbeleggingsvoorstellen gebruikt voor verschillende cliënten met hetzelfde (door de aanbieder van cryptoactivadiensten bepaalde) beleggingsprofiel, dan kan de beoordeling van kosten en complexiteit voor “gelijkwaardige” producten centraal op een hoger niveau plaatsvinden (bijvoorbeeld in een beleggingscommissie of een andere commissie die gemeenschappelijke portefeuillestrategieën of modelbeleggingsvoorstellen opstelt), hoewel een aanbieder van cryptoactivadiensten altijd moet waarborgen dat de geselecteerde cryptoactiva geschikt zijn en voldoen aan het profiel van de individuele cliënt.

91. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen te kunnen rechtvaardigen waarom een duurder of complexer cryptoactivum wordt gekozen of aanbevolen in plaats van een gelijkwaardig product, rekening houdend met het feit dat voor de selectie van producten in het kader van advies over cryptoactiva of beheer van cryptoactivaportefeuilles ook andere criteria kunnen worden meegewogen (bijvoorbeeld spreiding binnen de portefeuille, liquiditeit of risiconiveau). Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen deze beslissingen te documenteren en te administreren aangezien deze beslissingen de bijzondere aandacht dienen te hebben van controlerende functies binnen de aanbieder van cryptoactivadiensten. De betreffende documentatie dient intern te worden geëvalueerd. Bij het verlenen van advies over cryptoactiva kunnen aanbieders van cryptoactivadiensten om specifieke en goed omschreven redenen ook besluiten om de

[10] In overeenstemming met MiCA wordt van aanbieders van cryptoactivadiensten derhalve niet verwacht dat zij het volledige spectrum van mogelijke op de markt bestaande opties voor cryptoactiva in aanmerking nemen om aan richtsnoer 7 te voldoen.

cliënt te informeren over de beslissing om te kiezen voor het duurdere en complexere cryptoactivum.

5.10 Kosten en baten van het overstappen op andere beleggingen (richtsnoer 10)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 1, 10 en 12, van de MiCA-verordening.

92. Als onderdeel van het beleid en de procedures voor de geschiktheidsbeoordeling dienen aanbieders van cryptoactivadiensten een analyse van de kosten en baten van een overstap uit te voeren, zodat aanbieders van cryptoactivadiensten redelijkerwijs kunnen aantonen dat de verwachte voordelen van een overstap groter zijn dan de kosten.

93. Als bedoeld in dit richtsnoer worden beleggingsbeslissingen waarbij bijvoorbeeld een beheerde portefeuille wordt herbalanceerd, in het geval van een “passieve strategie” om een index te volgen (in overleg met de cliënt) doorgaans niet als een overstap beschouwd. Om twijfel te voorkomen, wordt elke transactie waarbij deze grenzen worden overschreden als een overstap beschouwd.

94. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen met alle noodzakelijke informatie rekening te houden om een kosten/batenanalyse van de overstap te kunnen uitvoeren, dat wil zeggen een beoordeling van de voor- en nadelen van de overwogen cryptoactiva. Bij de weging van het kostenaspect dienen aanbieders van cryptoactivadiensten rekening te houden met alle kosten en lasten die vallen onder de desbetreffende bepalingen van artikel 81, lid 4, van de MiCA-verordening. In dit verband zouden zowel monetaire als niet-monetaire factoren van kosten en baten relevant kunnen zijn. Daartoe kunnen bijvoorbeeld behoren:

- het verwachte nettorendement van de voorgestelde alternatieve transactie (waarbij ook wordt gekeken naar mogelijke door de cliënt(en) te dragen aanloopkosten) in vergelijking met het verwachte nettorendement van de bestaande belegging (waarbij ook dient te worden gekeken naar de eventuele uitstapkosten die cliënten zouden moeten maken voor het afstoten van het cryptoactivum dat al onderdeel van de portefeuille is;

- een wijziging van de omstandigheden en behoeften van de cliënt die aanleiding kan zijn om een overstap te overwegen, bijvoorbeeld de behoefte aan liquiditeit op korte termijn als gevolg van een onverwachte en niet-geplande familiegebeurtenis;

- een wijziging van de eigenschappen van het cryptoactivum en/of de omstandigheden op de markt, die aanleiding kan zijn om een overstap in de portefeuille(s) van de cliënt(en) te overwegen, bijvoorbeeld wanneer een product niet-liquide wordt als gevolg van trends op de markt;

- voordelen voor de portefeuille van de cliënt als gevolg van de overstap, bijvoorbeeld (i) een betere spreiding van de portefeuille (naar geografische regio,

type cryptoactivum, type uitgevende instelling enz.); (ii) een betere afstemming van het risicoprofiel van de portefeuille op de risicodoelstellingen van de cliënt; (iii) een verhoging van de liquiditeit van de portefeuille; of (iv) een verlaging van het totale kredietrisico van de portefeuille.

95. Bij het verlenen van advies over cryptoactiva dienen de redenen waarom de voordelen van de aanbevolen overstap al dan niet groter zijn dan de kosten duidelijk te worden toegelicht in het geschiktheidsverslag[11] dat de aanbieder van cryptoactivadiensten aan de cliënt moet verstrekken voordat de transactie plaatsvindt.

96. Ook dienen aanbieders van cryptoactivadiensten te voorzien in systemen en controlemechanismes om omzeiling te voorkomen van de verplichting om kosten en baten van een aanbevolen overstap te beoordelen, bijvoorbeeld wanneer een advies om een cryptoactivum te verkopen later (bijvoorbeeld enkele dagen daarna) wordt gevolgd door het advies om een ander cryptoactivum te kopen terwijl beide transacties in feite van meet af aan gekoppeld waren.

97. Als een aanbieder van cryptoactivadiensten gemeenschappelijke portefeuillestrategieën of modelbeleggingsvoorstellen gebruikt voor verschillende cliënten met hetzelfde (door de aanbieder van cryptoactivadiensten bepaalde) beleggingsprofiel, kan de kosten/batenanalyse van een overstap op een hoger niveau plaatsvinden dan op het niveau van elke individuele cliënt of elke individuele transactie. In het bijzonder als centraal tot een overstap wordt besloten, bijvoorbeeld in een beleggingscommissie of andere commissie die gemeenschappelijke portefeuillestrategieën of modelbeleggingsvoorstellen vaststelt, kan de kosten/batenanalyse in die commissie worden gemaakt. Als centraal tot een dergelijke overstap wordt besloten, geldt de op dat niveau gemaakte kosten/batenanalyse doorgaans voor alle vergelijkbare cliëntportefeuilles zonder dat voor elke individuele cliënt een beoordeling wordt gemaakt. In dergelijke situaties kan de aanbieder van cryptoactivadiensten in de relevante commissie ook vaststellen waarom een vastgestelde overstap voor bepaalde cliënten niet zal worden doorgevoerd. Hoewel de kosten/batenanalyse in dergelijke situaties op een hoger niveau zou kunnen worden gemaakt, dient de aanbieder van cryptoactivadiensten echter wel goed te kunnen controleren of voor sommige cliënten vanwege hun specifieke eigenschappen niet toch een meer individuele analyse noodzakelijk is.

98. Indien een portefeuillebeheerder met een cliënt vanwege diens specifieke beleggingsbehoeften een meer op maat gemaakte opdracht en beleggingsstrategie is overeengekomen, dient in afwijking van het bovenstaande een kosten/batenanalyse van de overstap op cliëntniveau te worden uitgevoerd.

99. Indien een portefeuillebeheerder van mening is dat de samenstelling of de eigenschappen van een portefeuille dienen te worden veranderd op een wijze die afwijkt van het mandaat van de cliënt, dient de portefeuillebeheerder dit, onverminderd het

[11] Het geschiktheidsverslag waarnaar wordt verwezen in artikel 81, lid 13, van de MiCA-verordening.

bovenstaande, met de cliënt te bespreken en de geschiktheidsbeoordeling te herzien of opnieuw uit te voeren met het oog op een nieuw mandaat.

5.11 Kwalificaties van medewerkers (richtsnoer 11)[12]

Relevante wetgeving: Artikel 68, lid 5, en artikel 81, lid 7, van de MiCA-verordening.

100. Aanbieders van cryptoactivadiensten zijn verplicht om te waarborgen dat medewerkers die betrokken zijn bij belangrijke aspecten van het geschiktheidsproces beschikken over een passend niveau van vaardigheden, kennis en deskundigheid met betrekking tot cryptoactiva en cryptoactivadiensten.

101. Medewerkers dienen te begrijpen welke rol zij in het geschiktheidsbeoordelingingsproces spelen en moeten beschikken over de benodigde vaardigheden, kennis en deskundigheid om hun verantwoordelijkheden uit te oefenen, met inbegrip van voldoende kennis van de relevante regelgeving en procedures.

102. Medewerkers dienen over de benodigde kennis en bekwaamheid te beschikken, onder meer met betrekking tot de geschiktheidsbeoordeling. Daartoe dienen de aanbieders van cryptoactivadiensten het personeel een passende opleiding te geven.

103. Andere personeelsleden die niet rechtstreeks cliëntcontact hebben, maar op een andere manier bij de geschiktheidsbeoordeling betrokken zijn, moeten toch over de benodigde vaardigheden, kennis en deskundigheid beschikken, afhankelijk van hun specifieke rol in het geschiktheidsproces. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op het opstellen van vragenlijsten, het ontwikkelen van algoritmes voor de geschiktheidsbeoordeling of andere noodzakelijke aspecten van de uitvoering van de geschiktheidsbeoordeling en de controle op de naleving van de geschiktheidsvereisten.

104. Bij het gebruik van geautomatiseerde hulpmiddelen (met inbegrip van hybride hulpmiddelen) dienen aanbieders van cryptoactivadiensten, voor zover relevant, te waarborgen dat hun medewerkers die bij de ontwikkeling van deze hulpmiddelen zijn betrokken:

- beschikken over voldoende begrip van de technologie en de algoritmes die worden gebruikt voor het verstrekken van digitaal advies (zij moeten met name inzicht hebben in de opzet, risico's en regels achter de algoritmes die aan het digitale advies ten grondslag liggen); en

- in staat zijn om het door de algoritmes uitgebrachte digitale/geautomatiseerde advies te begrijpen en te evalueren.

[12]Overeenkomstig de opdracht uit hoofde van artikel 81, lid 15, onder a), van de MiCA-verordening zal ESMA op een later tijdstip meer algemene richtsnoeren uitvaardigen betreffende de criteria voor de beoordeling van kennis en bekwaamheid overeenkomstig artikel 81, lid 7, van MiCA.

6 Richtsnoeren voor het formaat van het periodieke verslag van het beheer van cryptoactivaportefeuilles

6.1 Duurzame drager (richtsnoer 1)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 14, van de MiCA-verordening

105. Aanbieders van cryptoactivadiensten dienen elk van deze cliënten het in artikel 81, lid 14, van de MiCA-verordening bedoelde periodieke verslag te verstrekken in een elektronisch formaat dat tegelijk een duurzame drager is.

106. De duurzame drager dient een cliënt in staat te stellen om i) de tot die cliënt persoonlijk gerichte informatie op te slaan op een wijze die toegankelijk is voor toekomstige referentiedoeleinden en gedurende een periode die toereikend is voor de doeleinden van de informatie; en ii) een ongewijzigde reproductie van de opgeslagen informatie te maken.

6.2 Toegang tot een online systeem (richtsnoer 2)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 14, van de MiCA-verordening

107. Voor de toepassing van artikel 81, lid 14, tweede alinea, van de MiCA-verordening moeten aanbieders van cryptoactivadiensten erop toezien dat:

- het onlinesysteem waartoe hun cliënten toegang hebben, kan worden aangemerkt als een duurzame drager;
- de cliënt elektronisch in kennis wordt gesteld van waar en op welke wijze de informatie kan worden ingezien (als het onlinesysteem bijvoorbeeld een website is, wordt de cliënt op de hoogte gesteld van het adres van de website en de plaats op de website waar de informatie kan worden ingezien);
- de cliënt wordt ingelicht wanneer een nieuw periodiek overzicht beschikbaar wordt gesteld, en
- de informatie voortdurend toegankelijk is via dat onlinesysteem en gedurende de tijd die de cliënt redelijkerwijs nodig kan hebben om de informatie in te zien.

6.3 Inhoud van het periodieke overzicht (richtsnoer 3)

Relevante wetgeving: Artikel 81, lid 14, van de MiCA-verordening

108. Om te waarborgen dat cliënten een eerlijke en evenwichtige beoordeling krijgen van de ondernomen activiteiten, van de prestaties van de portefeuille en van de wijze waarop de ondernomen activiteiten voldoen aan de voorkeuren, doelstellingen en geactualiseerde informatie over de geschiktheidsbeoordeling tijdens de verslagperiode, dient het periodieke overzicht ten minste het volgende te bevatten:

- een overzicht van de inhoud en de waardering van de portefeuille, waaronder nadere gegevens over elk aangehouden cryptoactivum, de marktwaarde of, indien de marktwaarde niet beschikbaar is, de reële waarde ervan en het kassaldo, waarbij alle waarden bij aanvang en aan het einde van de verslagperiode worden vermeld;

- de prestaties van de portefeuille tijdens de verslagperiode, met inbegrip van tokens die gratis werden ontvangen voor de continuïteit van de activiteiten in het kader van een "proof-of-work"- of "proof-of-stake"-consensusmechanisme voor blockchain ("staking awards");

- het totale bedrag aan vergoedingen en lasten over de verslagperiode met een afzonderlijke specificatie van in elk geval de totale beheervergoedingen en de totale uitvoeringskosten en, voor zover van toepassing, met de vermelding dat desgewenst een gedetailleerdere uitsplitsing wordt verstrekt;

- een vergelijking van de prestaties tijdens de periode waarop het overzicht betrekking heeft met de prestatiebenchmark die tussen de aanbieder van cryptoactivadiensten en de cliënt is overeengekomen (voor zover deze bestaat);

- voor elke transactie die tijdens de periode is uitgevoerd: de belangrijkste kenmerken van de desbetreffende transactie;

- een toelichting over de wijze waarop de activiteiten of het gebrek aan activiteiten beantwoorden aan de voorkeuren, doelstellingen en andere eigenschappen van de cliënt.

109. Aanbieders van cryptoactiva dienen ook de datum van de laatste geschiktheidsbeoordeling of de herziening ervan te vermelden en, indien relevant, op welke basis deze het laatst werd bijgewerkt (bv. door de cliënt verstrekte nieuwe informatie waardoor het profiel van de cliënt is gewijzigd, toepassingen van nieuwe criteria door de aanbieder van cryptoactivadiensten).